

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 19.07.2021
Published /Yayınlanma 30.11.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Tuncer, M. & Tanaş, R. (2021). Üniversite öğrencilerinin biliş yapılarına bilişsel üçlü açısından bir tanılama çalışması (Mühendislik ve İİBF örneği). *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(76), 2693-2703. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2666>

Prof. Dr. Murat TUNCER

<https://orcid.org/0000-0001-9136-6355>

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elâzığ / TÜRKİYE

Öğr. Gör. Ramazan TANAŞ

<https://orcid.org/0000-0002-7822-582X>

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon Meslek Yüksekokulu, Afyonkarahisar/ TÜRKİYE

Issue/Sayı: 76

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞ YAPILARINA BİLİŞSEL ÜÇLÜ AÇISINDAN BİR TANILAMA ÇALIŞMASI (MÜHENDİSLİK VE İİBF ÖRNEĞİ)

A STUDY OF DIAGNOSIS COGNITIVE STRUCTURE OF UNIVERSITY STUDENTS IN TERMS OF THE COGNITIVE TRIAD (EXAMPLE OF ENGINEERING AND ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES FACULTIES)

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı bilişsel üçlü açısından bir tanılama yapmaktır. Tarama modeline göre yürütülen bu çalışmada veri toplamak amacıyla üç boyuttan oluşan bilişsel üçlü envanteri kullanılmıştır. Araştırma Afyon Kocatepe Üniversitesinin iki fakültesinde öğrenim gören 289 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre genel not ortalaması ile bilişsel üçlü envanterinin geneli ve boyut ortalamaları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Araştırmadaki bağımsız değişkenlerden ise sadece öğrenim görülen bölüm açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Bu bulgulara göre bilişsel üçlü genel akademik başarı ile ilişkilendirilebilir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bilişsel üçlü açısından yapılacak bir tanılamamanın öğrenme yaşantılarını planlama ve yürütmede önemli bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Bunun yanında öğrenim görülen bölüm açısından gözlenen anlamlı görüş farkının yürütülen öğretimle ilişkili olup olmadığı, bir başka deyişle bölüm öğrenme yaşantılarının bilişsel üçlüyü ne şekilde geliştirdiği konusunda çalışmalar yapılması gereği ortaya çıkmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Bilişsel Üçlü, Üniversite Öğrencileri, Benlik, Betimsel Tarama.

ABSTRACT

The general purpose of this research is to make a cognitive triad diagnosis. In this study conducted through survey model, the cognitive triad inventory which consists of three sub-scales was used to collect data. The research was conducted on 289 students studying at two faculties of Afyon Kocatepe University. According to the findings of the research, it has been determined that there are positive and significant relationships between the grade point average and the overall and sub-scale averages of the cognitive triad inventory. Among the independent variables in the study, only department has showed statistically significant difference of opinion. According to these findings, the cognitive triad can be associated with general academic achievement. It is thought that a diagnosis to be made in terms of the cognitive triad in teaching and training activities will provide important information in planning and realizing learning experiences. Besides, it has been revealed that there is a need to study whether the significant difference of opinion which is observed in terms of the department is related to the teaching carried out or not; in other words, how the learning experiences of the department improve the cognitive triad.

Keywords: The Cognitive Triad, Self, University Students, Descriptive Survey.

1. GİRİŞ

Bilişsel dayalı kuramsal yaklaşımlarda kişinin benlik, çevre algısı ve beklentileri konu edinilir (Tezcan, 2015). Bu yapıyı destekler biçimde Beck (1985), depresyon hastalığının gelişmesinde bilişsel uçlunun, şemaların, bilişsel hataların ve otomatik düşüncelerin odak olduğunu ifade etmektedir. Birçok psikolojik rahatsızlığın (fobiler, kaygı bozuklukları, depresyon gibi) kaynağı kişinin otomatik düşünceleri, gerçekle bağdaşmayan varsayımları ve kuralları olduğu (Beck, 1985; Garber ve Flynn 2001) savunulmaktadır. Otomatik düşünceler anlık, zihinsel işlevlerden çok duygusal sıkıntılara eşlik eden bilişler olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 2015). İnanılmaktadır ki depresyonun gelişmesi, bu otomatik düşüncelerin sebebi olan gerçek dışı ve olumsuz şemalardır. Depresif kişiler bilişsel işlevlerini sağlıklı yerine getiremediğinden herhangi bir durumu otomatik olarak olumsuz bir şekilde algılar ve yorumlarlar. Onlara göre küçük kayıplar çok büyük, hafif engel ve sorunlar aşılamayacak niteliktedir. Bilişsel üçlü kavramı bu olgunun tezahürü, bireylerin benliklerini, dünyayı ve geleceği nasıl algıladıkları ve hissettikleri ile ilgilidir (Erarslan, 2014).

Bilişsel üçlü kavramı bilişin beklenildiği gibi yürütülebilmesi, otomatik düşünceler, eksiklikler ve bilişsel çarpıtmaların sonucunda bilişin işlevsiz kalmasını (Türküm, 1999) konu edinir. Bilişsel eksiklikler Türküm'e göre (1999) düşünmeden davranmak, durumları biliş süzgecinden geçirmeden eylemde bulunmaktır. Bilişsel çarpıtmalar veya hatalar ise bireyin düşünce sistemindeki mantık hataları olarak ele alınır (Fair, 1986; Murad, 2002). Otomatik düşünceler doğal bir sürecin ve oldukça kapsamlı yaşantının ürünü olarak ortaya çıkarlar. Bazı araştırmacılar (Hiçdurmaz ve Öz, 2011) birey tepkilerini anlamının yolu olarak bu otomatik düşüncelere odaklanılması gerektiği görüşündedirler. Çünkü otomatik düşünceler bilişsel işlevlerin kontrolünün kaybedilmesine neden olabilir (Gotlip ve Coyne'den (1983) akt. Tümkaya ve İflazoğlu, 2000).

Köknel'e (2009) göre benlik insanın kendisine yönelik tutum ve hislerinin tamamı ve kendisini değerlendirme biçimidir. Bireylerde bu benlik algıları ile ilgili düşünce ve sorunların oluşmasında kritik dönemin ergenlik dönemi olduğu bilinmektedir. Bu dönemde bireyden beklenen davranış ve talepler onların geleceğe, kendilerine ve dünyaya yönelik görüşlerini olumsuz bir şekilde etkilemesine yol açabilmektedir (Tümkaya ve diğ. 2011). Benlik bilinci gerçekte ne olduğundan çok kendimizi nasıl gördüğümüzü açıklamaktadır (Cüceloğlu, 2002). Gander ve Gardiner'e göre (2001) benlik algısı insanın hayatı boyunca ruh sağlığını, beden sağlığını, akademik ve meslek başarılarını gibi birçok durumu etkilemektedir. Hayatımızı bu denli etkileme gücüne sahip bu benlik algısındaki bilişsel çarpıtmalar Freeman'a göre (1989) altı maddede ele alınmıştır.

1- **Keyfi çıkarım:** Bir durum karşısında geçmiş yaşantısı veya sonuç için herhangi bir kanıt bulunmamasına rağmen kendi şemalarına uygun bir sonuca ulaşmasıdır.

2- **Seçici soyutlama:** bir olayın çok farklı yönleri olmasına rağmen kişinin kendisine özgü bir detay ile bütün olayı yorumlamasıdır.

3- **Aşırı genelleme:** Kendi değerlendirmesi sırasında kişinin bir özelliğinin ya da yetersizliği ile yargılamalara varması ve bunu diğer olaylar için genellemesidir.

4- **Kişiselleştirme:** çevresindeki bir olayla nedensel ilişkisi olmamasına rağmen kendisinde kusur araması ve olayın nedenini kendisine bağlamasıdır.

5- **Kutuplaşmış düşünce:** Her türlü yargıda uç kutuplarda yorumlamalar yapmasıdır. Bu tarz kişilere göre insanlar iyi ya da kötüdür, güvenilirirdir ya da güvenilmezdir. Yani dünya siyah ve beyazdır, grilerin olduğunu kabullenmemesidir.

6- **Büyütme (abartma) ve küçümseme:** Yaşanan normal ya da hafif bir olumsuz bir durum karşısında durumun önemini abartmak demektir. Aslında kendi mükemmel olmayışlarının değerlendirilmesi sonucunda bu tarz değerlendirmeler ortaya çıkmaktadır (Freeman, 1989, akt. Tanrıku, 2002).

Bireyler psikolojik açıdan sağlıklı olmayı ve yaşam kalitelerini, hayatta karşılaştıkları deneyimlerini olumlu görme becerilerini geliştirebildikleri ölçüde artırabilmekte ve daha başarılı olabilmektedirler (Salık, 2017). Pozitif düşünce, alternatif üretebilen, değişime ayak uyduran, sınırların ötesine geçilmesine cesaret veren, yenilikçi, gerçekçi ve uzlaşmacı olmamızı sağlayan en önemli etkenlerdendir. Pozitif düşünce pozitif enerjiyi tetikleyecek ve bireye sağlık, başarı ve mutluluk getirebilecektir.

2. POZİTİF BİLİŞSEL ÜÇLÜNÜN ALT BOYUTLARI

2.1. Pozitif Benlik Algısı

Pozitif psikoloji insanların güçlü yanları ve erdemleri ile ilgilenen bilimsel çalışmaları içermektedir. İnsanların kendilerini iyi hissetmeleri ve yaşanan olaylar karşısında genel anlamda pozitif düşüncelere sahip olduğuyla açıklanmaktadır. Bu yönüyle ruh sağlığını etkileyen en önemli unsurların başında gelmektedir. Pozitif algılar, değerlilik, özyeterlilik, yetkinlik, iyimserlik, güven, sosyal bağlar ve başarı gibi olguları içermektedir (Keyfitz ve diğ. 2012). Bu olgular ise yaşanabilecek problemlerle sağlıklı ve etkili bir başa çıkma mekanizması oluşturarak ruh sağlığını olumlu olacak şekilde etkilemektedir (Akın & Kaya, 2015). Cast ve Burke (2002) yaptığı araştırma ile bu özelliğe sahip birey kendisinde olan bu düşünceyi stresli durumlarda sağlamlık ölçütü olarak kullanarak stres sonuçlarını etkileyen bir moderatör olarak hizmet etmesini sağlamaktadır. Alanyazındaki araştırmalar (Bandura ve ark., 1999; Jaenicke ve ark., 1987; Garber ve ark., 1997; Muris 2002; Marshall ve Lang 1990; Prieto ve diğ., 1992; Shirk ve diğ., 1998; Puskar ve diğ. 1990; Whitman ve Leitenberg 1990; akt. Keyfitz ve ark., 2005) bu durumu destekler nitelikte sonuçlar ortaya koymuştur. Psikolojik iyi oluş psikolojik sağlamlığın önemli bir yordayıcısıdır (Boyras ve Lightsey, 2012; Benetti & Kambouropoulos, 2006; Ponce- Garcia, 2010, Friberg ve ark., 2005). Tugade ve Fredrickson, (2004) ise yaptıkları araştırmada Psikolojik olarak sağlam olumlu düşüncelere sahip bireylerin olumsuz duygusal deneyimlerden normale dönüş için olumlu duyguları kullandıklarını ifade etmişlerdir.

2.2. Pozitif Dünya Algısı / Görüşü

Dünya algısı/görüşü (weltanschauung) sözcüğü başlarda dîni bir boyutta ele alınmış ve ‘dinin dünya tasavvuru’ şeklinde dilimizde ifade edilmeye başlanmıştır (Özkan, 2012). Dünya görüşü dünyayı nasıl algıladığımızı çerçevesinde tartışılmaktadır. Dünya görüşü kişinin doğası, yaşamı algılaması ve evren hakkındaki birçok varsayımları üzerinde durmaktadır. Diğer algılarda olduğu gibi olumlu olumsuz durumlarda karşımıza çıkmaktadır. Olumlu olan dünya görüşünün özellikle sosyal hayattaki ilişkilerinde olumlu sonuçlar doğurduğu bilinmektedir. Herhangi bir stresli bir durumda ise bu durumdan çıkış için farklı çözüm yolları üretebildikleri görülmektedir (Wang, 2009). Dünya hakkında olumsuz düşüncelere sahip bireylerin ise (örn. Dünyanın tehlikeli bir yer olduğuna inanana) travma sonrası stres bozukluklarıyla ilişkili olduğu saptanmıştır (Dunmore, Clark ve Ehlers, 1999).

2.3. Pozitif Gelecek Algısı

Bir toplumdaki gençlerin gelecek hakkındaki beklenti ve görüşleri o toplumun gelişimindeki dinamiklerin en temel unsurudur (Şanlı ve Saraçlı, 2014). Ergenler çoğunlukla okulda başarılı olmak ve mezun olmak, iş ve unvan sahibi olmak, sevgili ve eş bulabilmek ve çocuk sahibi olmak gibi gelecek planları yapmaktadırlar (Şimşek, 2012: 93). Gelecek için yukarıdaki kaygıları taşıyan bireylerin bireysel amaçlarını gerçekleştirmek için bile umudunun olmaması bu bireylerin toplumsal amaçları gerçekleştirmesinin beklenmesinin gerçekçi olmadığını göstermektedir. Tuncer’in (2011)’de dediği gibi gelecek planlarını iyi yapamayan ve beklentilerin gerçekleştirmek için doğru adımlar atamayan kişiler umutsuzluk duygusu ile karşılaşmakta bunun da bireyleri sosyal, ekonomik ve fiziksel olarak etkilemektedir.

Psikoloji alanında yapılan araştırmalar olumlu gelecek beklentisine sahip bireylerin daha sağlıklı, daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur (Taştan ve Yurtkoru, 2018). Amaçları belli olan ve gelecek kaygısı düşük olan bireylerin umut düzeyleri motivasyonu etkileyen temel unsurdur. Bu açıdan bakıldığında gelecek planları yapmak zorlu ve karmaşık bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Çünkü bu plan güdülenme, planlama ve değerlendirmeyi içermektedir (Artar, 2003). Motivasyonun bugün ve gelecekteki amaçlara ulaşmada kişiye gerekli olan gücü temin ettiği görülmektedir (Erarslan, 2014). Pössel ve Thomas (2011) yaptığı araştırmada depresyonun gelişimi ve sürdürülmesini umutsuzluk duygusunun tetiklediğini söylemektedir. Geleceğe yönelik olumlu düşüncelere sahip bireyler olumsuz yaşantılarla bile karşılaştığında bu olumlu düşünceler ile o zamanları az kayıpla atlatabileceklerdir. Bunun da gelecek planı ve eklentisi içerisinde olan bireylere gerekli motivasyonu sağlayacağı görülmektedir.

Bütün bu tespitler bilişsel üçlünün bir ruh sağlığı etkeni olabildiği gibi mesleki ve akademik yaşamda da dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrenenlerin bilişsel üçlü açısından durumunu tanımlama onların ruh sağlığı, mesleki ve akademik beklentilerini de yönlendirmede önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerden dolayı üniversiteden mezun olabilecek nitelikteki öğrencilerin çalışma hayatına girmeden

önce bilişsel üçlü kazanımları ve seviyelerinin ne düzeyde olduğunu ortaya koymak önem arz etmektedir.

3. AMAÇ

Bu araştırmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin biliş yapılarına bilişsel üçlü açısından tanımlama yapmaktır. Tanılama işlemi Mühendislik ve İİBF öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğrencilerin bilişsel üçlü envanter puan ortalamaları nasıldır?
- Öğrencilerin bilişsel üçlü envanterine yönelik görüşleri arasında demografik özelliklere (Cinsiyet, öğrenim türü, fakülte, mezun olunan lise, yaş ve genel not ortalaması) göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Öğrencilerin genel not ortalamaları ile ölçek puanı arasındaki ilişki hangi yönde ne düzeydedir?

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel nitelikte olup tekil tarama modeline bağlı kalarak çalışılmıştır. Karasar (2009) tarama modellerini geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan modeller, tekil tarama modelini ise değişkenlerin tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan araştırma modelleri olarak tanımlamaktadır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Afyon Kocatepe üniversitesi dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise kolay örnekleme yoluyla bu üniversiteden seçilen iki fakültede (Mühendislik ve İktisadi ve İdari Bilimler (İİBF) Fakülteleri) öğrenim gören 289 öğrenciden oluşmaktadır. Uygun örnekleme” ve “ulaşılabilir örnekleme” olarak da geçen kolay örneklemede, araştırmacılar katılımcıları ulaşması kolay, araştırma için uygun ve gönüllü bireylerden seçmektedir (Gravetter ve Forzano, 2012). Örneklem ilişkini bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem İlişkin Veriler

DEĞİŞKENLER		f	%
Fakülte	Mühendislik	159	55
	İİBF	130	45
Yaş	18-21	36	12,5
	22-25	240	83
	26 ve üzeri	13	4,5
Cinsiyet	Kadın	141	48,8
	Erkek	148	51,2
Öğrenim Türü	I.Öğretim	193	66,8
	II.Öğretim	96	33,2
Mezun Olunan Lise Türü	Genel lise	44	15,2
	Meslek lisesi	48	16,6
	Anadolu lisesi	181	62,6
	Fen lisesi	4	1,4
	Özel eğitim kurumları	12	4,2
Bölüm	İnşaat Mühendisliği (1)	46	15,9
	Maden Mühendisliği (2)	4	1,4
	Harita Mühendisliği (3)	4	1,4
	Malzeme Bilimi ve Mühendisliği (4)	5	1,7
	Kimya Mühendisliği (5)	8	2,8
	Elektrik Mühendisliği (7)	35	12,1
	Biyomedikal Mühendisliği (8)	36	12,5
	Gıda Mühendisliği (9)	21	7,3
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (10)	14	4,8
	İktisat (11)	21	7,3
	Uluslararası Ticaret ve Finans (12)	27	9,3
	İngilizce İşletme (13)	7	2,4
	Maliye (14)	23	8,0
	İşletme (15)	38	13,1

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 159’u (%55) mühendislik, 130’u (%45) İİBF fakültesinde eğitim görmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 240 kişi (%83) 22-25 yaş aralığındadır. Cinsiyet dağılımının daha yaklaşık değerler aldığını (%48,8 kadın, %51,2 erkek) yine tablodan görmekteyiz. Bunun yanında öğrencilerin 193’ü (%66,8) I. öğretimde, 96’sı (%33,2) ikinci

öğretimde öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (181 kişi, %62,6) Anadolu lisesinden bu fakülterlere yerleşmiştir. Bölüm dağılımında ise genel olarak orantılı bir dağılım olduğu görülmekteyse de inşaat mühendisliği 46 kişi (%15,9), işletme 38 kişi (%13,1), biyomedikal 36 kişi (%12,5) ve Elektrik mühendisliği 35 (%12,1) başı çekmektedir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı Bilişsel Üçlü Envanteri'dir. Erarslan ve Işıklı (2019) tarafından Türkçeye uyarlama çalışmaları yapılmış ve güvenilirlik analizleri sonucunda ölçek Türkçe formu ile kullanılmaya uygun bulunmuştur. Envanter olumlu ve olumsuz soru kökleriyle bireylerdeki benlik, dünya ve gelecek algılarındaki gerçek durumları ortaya çıkaran maddelerden oluşmuştur. Envanterde "kendimden nefret ederim" gibi sorularla olumsuz benlik algısı, "ben değerli bir insanım" gibi sorularla da olumlu benlik algısı ölçülmek istenmiştir. Maddelerden olumlu benlik algısını ölçen (4), olumsuz benlik algısını ölçen 6, olumlu (5) ve olumsuz (5) dünya algılarını ve olumlu (5) ve olumsuz (5) gelecek algılarını ölçen sorular bulunmaktadır. Ölçek "hiç katılmıyorum" ile "tamamen katılıyorum" arasında 7'li likert tipindedir.

Bu araştırmada bilişsel üçlü ölçeğinin ve alt boyutlarının güvenilirliği test edilmiş Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek ,902, gelecek algısı ,847, benlik algısı ,833, dünya algısı ,608 olarak bulunmuştur.

4.4. Verilerin Analizi

Ölçeğe yönelik görüşlerin karşılaştırılmasında dağılımın normal, homojen ve n sayısı 30'un üstünde olduğu gruplarda T-testi, varyans analizi (Anova), olmayan gruplarda ise Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H testinde anlamlı çıkan maddelerde grupları belirlemek için grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Ölçeğe ilişkin normallik varsayımını kontrol etmek amacıyla yüksek örneklerde daha doğru sonuç veren Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Normallik Testi Tablosu

Normallik	S	p
Kolmogorov-Smirnov	,082	,000

Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere yapılan normallik testlerinde ($p < ,05$) dağılımın normal olmadığını görülmektedir. Fakat bu durum bilindiği gibi örneklem büyüklüğünden etkilenmektedir. Bu yüzden normallik için son karar vermede basıklık çarpıklık değerlerine bakılmış ve sonuçlar tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Basıklık Çarpıklık Değerleri Tablosu

Normallik Testleri	Bilişsel Üçlü Envanter
Basıklık (Kurtosis)	2,359
Çarpıklık (Skewness)	-1,086

Tablodaki verilere bakıldığında basıklık ve çarpıklık değerinin ± 3 aralığında görüldüğünden verilerin normal olduğu anlaşılmaktadır. Alanyazında farklı değerlerle değerlendirildiği görülse de Kalaycı (2009) basıklık ve çarpıklık değerinin ± 3 aralığında olmasının normallik için yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu nedenlerle veriler normallik varsayımını karşıladığından öncelikle parametrik testlere başvurulmuştur. Ayrıca araştırmada varyansların homojenliği için Levene testi uygulanmış, homojenliği karşılamayan ve gruptaki n sayısı 30'un altında olan gruplara parametrik olmayan testler yapılmıştır.

5. BULGULAR

Araştırma bulguları bağımsız değişkenlerin niteliğine göre ayrı tablolarda verilmiştir. Öncelikle bilişsel üçlü ve boyutlarına yönelik görüşlerin Bağımsız Gruplar T testi karşılaştırıldığı cinsiyet, öğrenim türü ve fakülte bulgularına yer verilmiştir. Bu bulgular Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Fakülte Değişkenine Ait T-Testi Tablosu

			Levene					T testi			
			N	\bar{X}	SS	S	F	p	t	p	
Bilişsel Üçlü Envanteri	Gelecek Algısı	Cinsiyet	Kadın	141	5,57	,93	287	,589	,443	,677	,499
		Erkek	148	5,49	1,04						
		Öğrenim Türü	I.Öğretim	193	5,58	1,02	287	,786	,376	1,240	,216
		II.Öğretim	96	5,43	,90						
		Fakülte	Mühendislik	159	5,59	1,03	287	,054	,817	1,241	,216
		İİBF	130	5,45	,93						
	Benlik Algısı	Cinsiyet	Kadın	141	5,91	,85	287	,887	,347	1,697	,091
		Erkek	148	5,73	,95						
		Öğrenim Türü	I.Öğretim	193	5,82	,93	287	,654	,419	,266	,791
		II.Öğretim	96	5,79	,87						
		Fakülte	Mühendislik	159	5,84	,93	287	,128	,720	,509	,611
		İİBF	130	5,78	,88						
	Dünya Algısı	Cinsiyet	Kadın	141	4,62	,88	287	,004	,951	1,175	,241
		Erkek	148	4,50	,88						
		Öğrenim Türü	I.Öğretim	193	4,62	,84	287	1,929	,166	1,520	,130
		II.Öğretim	96	4,45	,96						
		Fakülte	Mühendislik	159	4,58	,80	287	3,896	,049*	,516	,613
		İİBF	130	4,53	,97						
	Tüm Ölçek	Cinsiyet	Kadın	141	5,37	,74	287	,210	,647	1,389	,166
		Erkek	148	5,24	,81						
Öğrenim Türü		I.Öğretim	193	5,34	,81	287	,820	,366	1,198	,232	
II.Öğretim		96	5,22	,71							
Fakülte		Mühendislik	159	5,34	,79	287	,661	,417	,915	,361	
	İİBF	130	5,25	,76							

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere bilişsel üçlü envanterine yönelik görüşler arasında ölçeğin geneli ve boyutlarında cinsiyet, öğrenim türü ve fakülte değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı görüş farkı bulunmamıştır ($p > .05$).

Araştırmada ikinci olarak üç ve üstü grup içeren mezun olunan lise, yaş ve bölüm değişkenleri Anova, gruptan birisinin "N" değeri 30'dan küçük olduğunda ise parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H testine göre analizler yapılmıştır. Bu durumda mezun olunan lise değişkenine yönelik bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Mezun Olunan Lise Değişkenine Ait Kruskal Wallis H Tablo

		Gruplar	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
Mezun Olunan Lise	Benlik algısı	Genel lise	44	138,25	4	,365	,985
		Meslek lisesi	48	145,95			
		Anadolu lisesi	181	146,14			
		Fen lisesi	4	152,88			
		Özel Eğt. Kur.	12	146,13			
	Dünya algısı	Genel lise	44	139,55	4	1,309	,860
		Meslek lisesi	48	141,56			
		Anadolu lisesi	181	148,61			
		Fen lisesi	4	143,38			
		Özel Eğt. Kur.	12	124,83			
	Gelecek algısı	Genel lise	44	147,63	4	,958	,916
		Meslek lisesi	48	143,03			
		Anadolu lisesi	181	146,56			
		Fen lisesi	4	127,63			
		Özel Eğt. Kur.	12	125,54			
	Tüm Ölçek	Genel lise	44	138,00	4	,863	,930
		Meslek lisesi	48	143,04			
		Anadolu lisesi	181	148,15			
		Fen lisesi	4	139,63			
		Özel Eğt. Kur.	12	132,83			

Tablo 5 incelendiğinde mezun olunan lise değişkenine göre gruplar arasında anlamlı düzeyde görüş farkı bulunmamaktadır ($p > .05$). Yaş değişkenine yönelik yapılan Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Yaş Değişkenine Ait Kruskal Wallis H Tablo

	Gruplar	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	
YAŞ	Benlik algısı	18-21	36	138,68	2	,238	,888
		22-25	240	145,95			
		26 ve üzeri	13	144,88			
	Dünya algısı	18-21	36	127,04	2	2,558	,278
		22-25	240	146,57			
		26 ve üzeri	13	165,81			
	Gelecek algısı	18-21	36	131,89	2	3,191	,203
		22-25	240	145,06			
		26 ve üzeri	13	180,15			
	Tüm Ölçek	18-21	36	132,35	2	1,838	,399
		22-25	240	145,64			
		26 ve üzeri	13	168,15			

Tablo 6 incelendiğinde yaş değişkenine göre gruplar arasında anlamlı düzeyde görüş farkı bulunmamaktadır ($p>.05$). Araştırmada bölüm değişkenine yönelik bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Bölüm Değişkenine Ait Kruskal Wallis H Tablo

	Gruplar	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	Fark (MWU)	
BÖLÜM	Dünya algısı	Benlik algısı		13	19,837	,099		
		1	İnşaat müh.	46	157,77	13	24,804	,024*
		2	Maden müh.	4	167,88			
		3	Harita müh.	4	153,88			
		4	Malzeme bilimi ve müh.	5	174,60			
		5	Kimya müh.	8	180,50			
		7	Elektrik müh.	35	145,39			
		8	Biyomedikal müh.	36	152,82			
		9	Gıda müh.	21	121,67			
		10	Siyaset bilimi ve kamu yönetimi	14	89,86			
		11	İktisat	21	173,07			
		12	Uluslararası ticaret ve finans	27	127,37			
		13	İngilizce işletme	7	203,21			
		14	Maliye	23	147,41			
		15	İşletme	38	125,11			
	Gelecek algısı				13			
Tüm Ölçek				13	20,685	,079		

Tablo 7’de görüldüğü gibi bölüm sayısının fazlalığından dolayı sıra ortalamaları sadece istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmanın tespit edildiği dünya algısı boyutunda verilmiştir. Farklılık gösteren grupları belirlemek için yapılan MVU analizi sonucunda ağırlıklı olarak 2-3 bölümün diğer öğrencilere göre dünya algısı ortalamalarında farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Özellikle uluslararası ticaret ve finans (12) bölümünde okuyan öğrencilerin ortalamaları inşaat(1), malzeme bilimi (4), elektrik mühendisliği (7) ve aynı fakülteden olan iktisat (11), İngilizce işletme (13) ve işletme (15) bölümü öğrencilerine göre daha düşüktür. Bunun yanında İngilizce işletme bölümünde okuyan öğrencilerin ortalamaları en yüksektir. Bu sonuç İngilizce işletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre dünya görüşlerinin daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada son olarak bilişsel üçlü envanterinin geneli ve boyutlarına yönelik görüş ortalamaları ile genel not ortalamaları arasında ne düzeyde ve yönde bir ilişki olduğu araştırılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Değişkenler	N	r	p
GNO & BÜE	Tüm Ölçek	252	,163**	,010
	Benlik Algısı	252	,129*	,041
	Gelecek Algısı	252	,162*	,010
	Dünya Algısı	252	,118	,061

Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin genel not ortalamaları ile Bilişsel üçlü envanterinin geneli ile ($r=.163$; $p=.0095$. $<.01$) ,01 düzeyinde, benlik algısı ($r=.129$; $p=.041<.05$) ve gelecek algısı ($r=.162$; $p=.010<.05$) boyutlarında ise 0,05 düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

6. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen ortalamalara bakıldığında katılımcıların “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüştür (BÜE=5,74). Öğrencilerin benlik saygısı, dünya ve gelecek algıları hakkındaki bilişleri pozitif ve yüksek düzeydedir. Bu bulgular benlik saygısı açısından ele alındığında

Direktör ve Nuri'nin (2017) araştırma bulguları arasında yer alan “benlik saygısının yüksekliğinin motivasyonu, motivasyonun da başarıyı etkilediğini” sonucunu desteklemektedir.

Bilişsel üçlü envanter üzerine alanyazına bakıldığında çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Araştırmalar otomatik düşünceler, benlik saygısı, dünya algısı, gelecek algı ve beklentileri boyutlarında yapılmıştır. Bu nedenle araştırmanın bağımsız değişkenlerinden biri olan cinsiyet açısından elde edilen bulguların alanyazındaki bazı araştırmalarla karşılaştırılabileceği belirlenmiştir. Bu araştırmada elde edilen cinsiyet değişkeni açısından bilişsel üçlüye yönelik görüş ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmeyişi bulgusu alanyazındaki bazı araştırmalarda (Çınar, 2010, Güloğlu ve Aydın 2007) desteklenmektedir. Bunun yanında Çankaya (2007), Coşkun ve Altay (2009), Suner (2000), Balat ve Akman'ın (2004) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmalarda da benzer sonuçları rapor etmişlerdir. Buna karşılık Pehlivan (2010) araştırmasında erkekler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu rapor etmiştir.

Araştırmanın diğer bağımsız değişkenleri açısından elde edilen bulgular incelendiğinde kullanılan envanter boyutlarının tamamında öğrenim türü, fakülte değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Gürbüz Kaptanbaş ve Nartgün Sezgin'in (2018) öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yine yapılan analiz sonucunda mezun olunan lise türüne göre de anlamlı fark gözlenmemiştir. Şahin Tezel (2015) de yaptığı araştırmada bu yönde bir bulguya ulaşmıştır.

Araştırma bulgularına göre farklılaşmanın olduğu diğer bir değişken bölüm değişkenidir. Bu farklılaşma yalnızca dünya algısı boyutundadır. Özellikle uluslararası ticaret ve finans bölümünde okuyan öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında inşaat, malzeme bilimi, elektrik mühendisliği ve aynı fakülteden olan iktisat, İngilizce işletme ve işletme bölümü öğrencilerine göre daha düşük ortalamalara sahiptir. Bunun yanında İngilizce işletme bölümünde okuyan öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında diğer bölümlere göre en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu da diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre dünya görüşünün daha olumlu olduğunu göstermektedir. İngilizce işletme eğitimi alan öğrencilerin İngilizce bilgisinin günümüzde değerli olması bu özgüven ve dünya görüşündeki yüksekliği açıklayabilir fakat çok fazla değişmeyen uluslararası ticaret ve finans bölümünde okuyanların da aynı yüksek düzeyde olması beklenir. Yukarıdaki verilere göre uluslararası ticaret ve finans ve İngilizce işletme bölümlerinin çok büyük farklılıklar içermemesine rağmen öğrencileri arasındaki bu farklılaşma ortada başka nedenlerin varlığına işaret eder.

Araştırmanın diğer bir bulgusu genel not ortalaması ile ölçek puanları arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı pozitif bir ilişkinin olduğudur. Bilişsel üçlü envanter bu ilişkiler ölçeğinin tümünde ,01, benlik algısı ve gelecek algısı boyutlarında ise ,05 düzeyindedir. Duran ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan bir araştırma bilişsel üçlü envanterinde yer alan madde ifadeleri açısından bir karşılaştırma imkânı vermiş, araştırmada yer alan “olumsuz otomatik düşünceleri yüksek öğrencilerin not ortalamalarının düşüktür” bulgusu ile bu araştırma bulguları desteklenmiştir. Alanyazında bilişsel üçlüyü konu edinen yeterli araştırma olmaması elde edilen bulguların daha detaylı bir biçimde karşılaştırılmasına imkân vermemiştir.

7. ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan bulgulara göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

❖ Araştırmada kullanılan üçlü envanterine yönelik pozitif puana sahip kişilerin sadece okul hayatında değil hayatları boyunca karşılaştıkları problem durumlarına daha rasyonel ve gerçekçi yaklaşarak, pozitif düşüncelerle problemleri daha kolay aştığı alan yazında ifade edilmektedir. Bu becerilerin kazandırılabilir olduğu gerçeği bölüm değişkeni açısından elde edilen istatistiksel anlamlı fark bulgusunu desteklemektedir. Bu durumun daha iyi açıklanabilmesi adına özellikle ampirik araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

❖ Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bilişsel üçlü açısından yapılacak bir tanılamanın öğrenme yaşantılarını planlama ve yürütmede önemli bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Not ortalamaları yüksek öğrencilerin ölçek puanlarında da yüksek ortalamalar, not ortalaması düşük öğrencilerin düşük ölçek ortalamalara sahip olduğu araştırma verilerinin analizinden anlaşılmıştır. O halde dünya algısı, benlik saygısı ve gelecek algısının, başarı ve başarısızlıkta önemli olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- AKIN, A. & KAYA, M. (2015). Pozitif Algı Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği, *Jornual of European education*, 5 (2), 16-22
- ARTAR, M. (2003). Depremi Yaşayan Ergenlerin Gelecek Beklentilerinin İçeriği. *Kriz Dergisi*, 11 (3), 21-27. DOI: 10.1501/Kriz_0000000195
- BALAT, U, G. & AKMAN, B. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 175-183
- BANDURA, A., PASTORELLİ, C., BARBARANELLI, C., & CAPRARA, G. V. (1999). Self-Efficacy Pathways To Childhood Depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 258–269.
- BECK, A. T. (1985). Theoretical Perspectives On Clinical Anxiety. In A. H. Tuma And J. D. Maser (Eds) *Anxiety and Anxiety Disorders Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.s*: 183-196.
- BENETTİ, C. & KAMBOUROPOULOS, N. (2006). Affect-Regulated İndirect Effects Of Trait Anxiety And Trait Resilience On Self-Esteem. *Personality and Individual Differences*, 41, 341- 352.
- BOYRAZ, G. & LİGHTSEY JR, O. R. (2012). Can Positive Thinking Help? Positive Automatic Thoughts As Moderators Of The Stress–Meaning Relationship. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82 (2), 267.
- CAST, A. D. & BURKE, P. J. (2002). A Theory Of Self-Esteem. *Social Forces*, 80(3), 1041–1068
- COŞKUN, Y. & ALTAY A.C. (2009). Lise Öğrencilerinde Yabancılaşma ve Benlik Algısı İlişkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 29, Sayfa: 41-56
- CÜCELOĞLU, D. (2002). *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 11.Basım.
- ÇANKAYA, B. (2007). *Lise I. Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- ÇINAR, Ç. (2010). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimi Kararlarında Benlik Algısının Önemi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- DİREKTÖR, C. & NURİ, C. (2017). Benlik Saygısının Akademik Motivasyon Üzerindeki Etkisi: Otomatik Düşüncenin Aracı Rolü. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*; 1(1), 66-75
- DUNMORE, E. & CLARK, D. M. & EHLERS, A. (1999). Cognitive Factors İnvolved İn The Onset And Maintenance Of Posttraumatic Stress Disorder (Ptds) After Physical Or Sexual Assault. *Behaviour Research And Therapy*, 37, 809–829
- DURAN, S. & KARADAŞ, A. & KAYNAK, S. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Olumsuz Otomatik Düşünceleri ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Kocaeli Medical J*; 6; 2: 30-37
- ERARSLAN, Ö., (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlık ile Depresif Belirtiler ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkide Benlik Saygısı. Pozitif Dünya Görüşü ve Umudun Aracı Rolünün İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ERARSLAN, Ö. & İŞIKLI, S. (2019). Bilişsel Üçlü Envanteri'nin Türkçe Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Nöro Psikiyatri Arşivi, Arch Neuropsychiatry*, 56,32-39
- FAİR, S. E. (1986). *Cognitive Content And Distortion Associated With Mood- İnduced Depressive And Anxious States*. Arizona. Arizona State University.
- FRİBORG, O., BARLAUG, D., MARTİNUSSEN, M. & ROSENVİNGE, J. H. & HJEMDAL, O. (2005). Resilience İn Relation To Personality And İntelligence. *International Journal Of Methods Psychiatric Research*, 14 (1), 29-42.
- GANDER, M. J. & GARDİNER, H.W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (4. baskı), (Çev: B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- GARBER, J. & FLYNN C. (2001). Predictors Of Depressive Cognitions İn Young Adolescents. *Cognit Ther Res*, 4, 353-375.

- GRAVETTER, J. F. & FORZANO, L. B. (2012). *Research Methods For The Behavioral Sciences* (4. Baskı). USA: Linda Schreiber-Ganster.
- GÜLOĞLU, B. & AYDIN, G. (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük ve Otomatik Düşünce Biçimi Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal Of Education)*33: 157-168
- GÜRBÜZ, KAPTANBAŞ, E. & NARTGÜN, SEZGİN, Ş. (2018). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Bilişsel Esneklik ve Öz Yeterlik Düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 55*
- HİÇDURMAZ, D. & ÖZ, F. (2011). Benliğin Bilişsel Yaklaşımla Güçlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, Cilt 18, Sayı 2, 68-78*
- JAENİCKE, C. & HAMMEN, C. & ZUPAN, B. & HİROTO, D. & GORDON, D. & ADRIAN, C. & BURGE, D. (1987). Cognitive Vulnerability İn Children At Risk For Depression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15, 559-572.
- KALAYCI, Ş. (2009), *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- KEYFİTZ, L. & LUMLEY, M. N. & HENNİG, K. H. & DOZOİS, D. J. A. (2012). The Role Of Positive Schemas İn Child Psychopathology And Resilience. *Cognitive Therapy and Research*, 37 (1), 97-108
- KÖKNEL TÜRKÇAPAR, H. (2009). *Bilişsel Terapi* (4. Baskı). Ankara: Hy
- MARSHALL, G. N. & LANG, E. L. (1990). Optimism, Self-Mastery, And Symptoms Of Depression İn Women Professionals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 132-139
- MURAD, HANİ Y. (2002). *Cognitive Processes and Aggression in Middle OBhool Children*. U.S.A.
- MURİS, P. (2002). Relationships Between Self-Efficacy And Symptoms Of Anxiety Disorders And Depression İn A Normal Adolescent Sample. *Personality and Individual Differences*, 32(2), 337–348. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00027-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00027-7)
- ÖZKAN, F. (2012). Dünya Görüşü Öğretisi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, No: 1, s.11-29*
- PEHLİVAN, Z. (2010). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Fiziksel Benlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Analizi. *Eğitim ve Bilim, Cilt 35, Sayı 156*.
- PONCE- GARCÍA. E. (2012). *Relationships Between Thinking Styles And Resilience (Unpublished Doctoral Dissertation)*. University of Science and Arts Chickasha, Oklahoma.
- PÖSSEL, P. & THOMAS, S. D. (2011). Cognitive Triad As Mediator İn The Hopelessness Model? A Three-Wave Longitudinal Study. *Journal Of Clinical Psychology, Vol. 67 (3), 224-240*
- PRIETO, S. & COLE, D. & TAGESON, W. (1992). Depressive Self-Schemas İn Clinic And Nonclinic Children. *Cognitive Therapy and Research*, 16 (5), 521–533.
- PUSKAR, K. R. & WILSON, G. & MOONİS, L. J. (1990). The Effect Of Group Support On Relocated Corporate And Military Wives: A Secondary Analysis. *Minerva Quarterly Report*, 8, 36- 46.
- SALIK, H.H. (2017). *Olumlu Düşünme Becerileri ve Başa Çıkma Yeterliği Arasındaki İlişkinin Çeşitli Demografik Değişkenler Göz Önünde Bulundurularak İncelenmesi*. İstanbul gelişim üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Yüksek lisans tezi.
- SHİRK, S. & BOERGERS, J. & EASON, A. & VAN HORN, M. (1998). Dysphoricinterpersonal Schemata And Preadolescents' Sensitization To Negative Events. *Clinical Child and Adolescent Psychology*, 27 (1), 54–68
- SUNER, İKİZ, E. (2000). *Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

- ŞAHİN TEZEL, F. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Öz Düzenleme Yeterliliklerinin İncelenmesi. *International Journal Of Science Culture And Sport (Intjscs)*, Special Issue 4, Doi: 10.14486/Ijscs406
- ŞANLI, T. & SARAÇLI, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kaü İibf Dergisi*, Cilt 6, Sayı 11, 2015.
- ŞİMŞEK, H. (2012). Future Expectations Of High School Students In Southeastern Turkey: Factors Behind Future Expectations. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5 (1), 90-109.
- TANRIKULU, T. (2002). Yetiştirme Yurtlarında ve Aile Ortamlarında Yaşayan Ergenlerin Bilişsel Yapıları (Olumsuz Otomatik Düşünceler) ve Problem Çözme Becerileri Açısından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- TEZCAN, G. (2015). Çocukluk Döneminde Sosyal Kaygının Gelişiminde Ebeveyn Kabul-Red Algısı: Otomatik Düşüncelerin Aracı Rolü. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- TUGADE, M. M. & FREDERİCKSON, B. L. (2004). Resilient Individuals Use Positive Emotions To Bounce Back From Negative Emotional Experiences. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 86, 320 –333. Doi: 10.1037/0022- 3514.86.2.320.
- TUNCER, M. (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 6(2), 935-948.
- TÜMKAYA, S. ÇELİK, M., AYBEK, B. (2011). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar, Otomatik Düşünceler, Umutsuzluk ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, Sayfa 77-94
- TÜMKAYA, S., İFLAZOĞLU, A. (2000). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Otomatik Düşünce ve Problem Çözme Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 6, 143-158.
- TÜRKÜM, S. (1999). Bilişsel – Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupta Psikolojik Danışmanın Bilişsel Çarpıtmalar ve İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi. Eskişehir. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, sayı: 56.
- ULUHAN, F.E. (2021). *Pozitif Düşünmek*. Erişim adresi <https://www.antalyapsikiyatri.com/psikoterapist-emine-filiz-uluhan/pozitif-dusunmek>, 11.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- WANG, J. (2009). A Study Of Resiliency Characteristics İn The Adjustment Of International Graduate Students At American Universities. *Journal Of Studies İn International Education*, 13, 22– 45. Doi:10.1177/ 1028315307308139
- WHITMAN, P. & LEİTENBERG, H. (1990). Negatively Biased Recall İn Children With Self-Reported Symptoms Of Depression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18 (1), 15–27.
- TAŞTAN, S. & YURTKORU, S. (2018). Algılanan Örgüt İkliminin Davranışsal ve Tutumsal Sonuçlarının İncelenmesi: Çalışanların Görev İçi Performans Davranışı ve Örgütsel Bağlılık Açısından Bir Değerlendirme. *İş'te Davranış dergisi*, 3 (2), 85-99. DOI:10.25203/idd.421553